

Föreläsning 3

Mailadress: andres.garcia@fil.lu.se

Besöksadress: LUX, våning 5: B532

Schema:

- . 11:e maj: Introduktion
- . 13:e maj: Värde typer
- . 18:e maj: Geach-Thomson
- . 20:e maj: Värde för dig
- . 22:a maj: Värde atomism
- . 26:e maj: Värde relationer
- . 28:e maj: Fel Sorts Skäl
- . 5:e juni: Tentamen

Min agenda föregående föreläsningar:

- Många historiska filosofer har talat om det värde som är av störst intresse för moralfilosofin som det värde objekt har *som mål, i sig, eller på ett ovillkorligt vis.*
- Under de senaste två föreläsningarna har jag försökt belysa varför vissa kontemporära filosofer tyckt att man ska skilja på dessa begrepp.
- Jag har också klargjort en möjlig strategi för att försöka hålla kvar vid sammanblandningen. Denna strategi förlitar sig på värdebärrarmonism.

- Frågan om finala värden alltid är intrinsikala eller om de också kan vara extrinsikala tycks alltså delvis bero på diskussionen vad som möjligen kan tillskrivas värden.
- Diskussionen om vad som möjligen kan tillskrivas värden beror också delvis på vilken typ av attityder man betraktar som relevanta för analysen av finala värden.
- Om man är väldigt liberal med avseende på vilka attityder som är relevanta, kanske man är böjd att vara pluralist med avseende på värdebärare.

Dagens nyckelbegrepp:

- . Predikativt värde
- . Attributivt värde
- . Deskriptiv tomhet
- . Värde *för*

Idag återvänder vi till distinktionen mellan **predikativa** och **attributiva** värdebegrepp. Distinktionen är inte bara av taxonomiskt intresse. Den är ofta aktuell när begreppet finalt värde ska kritiseras.

Bland de mest kända kritikerna av det här slaget återfinns Peter Geach. Allt som är värdefullt är enligt Geach värdefullt som en typ av sak.

Peter Geach mot Finalt Värde:

Grammatiskt predikativa användningar:

“Hare är berömd”

Grammatiskt attributiva användningar:

“Hare är en berömd filosof”

Enligt Geach kan vissa termer vara logiskt attributiva, trots att de kan användas predikativt rent grammatiskt. Det finns också ett test vi kan använda för att avgöra detta!

Predikativa begrepp:

. x är en röd bil

. x är röd

. x är en bil

. x är fyrkantig

. x är ett vykort

. x är ett fyrkantigt vykort

Predikativa begrepp 2:

- . x är en röd bil
- . x är ett museiföremål
- . x är ett rött museiföremål

- . x är ett fyrkantigt foto
- . x är ett vykort
- . x är ett fyrkantigt vykort

Attributiva begrepp:

. x är en stor loppa

. x är en loppa

. x är stor

. x är långsam

. x är en snigel

. x är en långsam snigel

Attributiva begrepp 2:

. x är en stor loppa

. x är ett djur

. x är ett stort djur

. x är ett långsamt djur

. x är en snigel

. x är en långsam snigel

Om vi utgår från vad som sagts hittills, så verkar termer som “röd” och “fyrkantig” vara väldigt annorlunda från termer som “stor” och “långsam”. De förra, menar Geach, är logiskt predikativa, medan de senare är logiskt attributiva.

Har termer som “bra” och “dålig” mer gemensamt med “röd” och “fyrkantig” eller har de mer gemensamt med “stor” och “långsam”?

Attributiva värdebegrepp:

- . x är en god tennisspelare
- . x är en tennisspelare
- . x är god

- . x är en pappa
- . x är dålig
- . x är en dålig pappa

Attributiva värdebegrepp 2:

- . x är en god tennisspelare
- . x är en advokat
- . x är en god advokat

- . x är en dålig lokförare
- . x är en pappa
- . x är en dålig pappa

Det här hoppas Geach visar att termer som “bra” och “dålig” har mer gemensamt med “stor” och “långsam” än vad de har med “röd” och “fyrkantig”. Allt som är värdefullt är bra eller dåligt som en typ av sak.

Det är inte alls samma sak att vara bra som en advokat och att vara bra som en pappa. Därför kanske det är vilseledande att beskriva dem som att involvera samma värdeegenskap.

Vikten av Kontext

När det är osagt vilken sort ett värde relateras till, så är det för att kontexten gör det tydligt. Om vi är på en tennismatch och jag säger att en av spelarna är bra, så förstår vi att jag menar att hon är bra *som tennisspelare*.

När vi trots kontexten är osäkra på vilken sort ett värde relaterar till, så kan det vara för att det relevanta objektet är bra eller dåligt relativt *ganska många sorter*.

Vad Geach inte menar:

Märk väl att Geach inte endast menar att vi måste *veta* vad ett objekt är för att avgöra huruvida det är bra eller dåligt, åtminstone inte om detta bara innebär att vi känner till vilka egenskaper det har. Hans poäng är inte heller att ett objekt måste vara bra i kraft av vad det är, om detta bara innebär att det ska superveniera på egenskaper som objektet har.

Båda dessa poänger är förenliga med predikativt värde och kan kanske fångas av supervenienstanken som nämnts tidigare.

Geach och Aristotelianismen

Vad Geach är skeptisk till är huruvida man verkligen kan mena att någonting är gott *simpliciter*, det vill säga gott punkt slut. Allt värde måste relateras till en sort.

Han menar därtill att om allting som är bra är det relativt en sort, så behöver vi bara ta reda på vad som karakteriserar den sorten för att veta vad som gör sakerna bra.

Han kombinerar därmed sin syn på attributivt värde med Aristotelianismen.

Gott i ett Hänseende

Judith Jarvis Thomson instämmer i stort, men menar att det finns sätt att vara värdefull på som Geach missade.

Förutom att vara bra som en typ av sak, så kan objekt vara bra *för* personer, bra *att* göra saker med, och så vidare.

Hennes resonemang är därför betydligt mer liberalt än Geachs.

Thomson om Dygder:

Thomson presenterar en ganska rik historia om hur olika typer av värden relaterar till den typ av värden vi precis talat om. Dygder hävdar hon representerar andra ordningens värden.

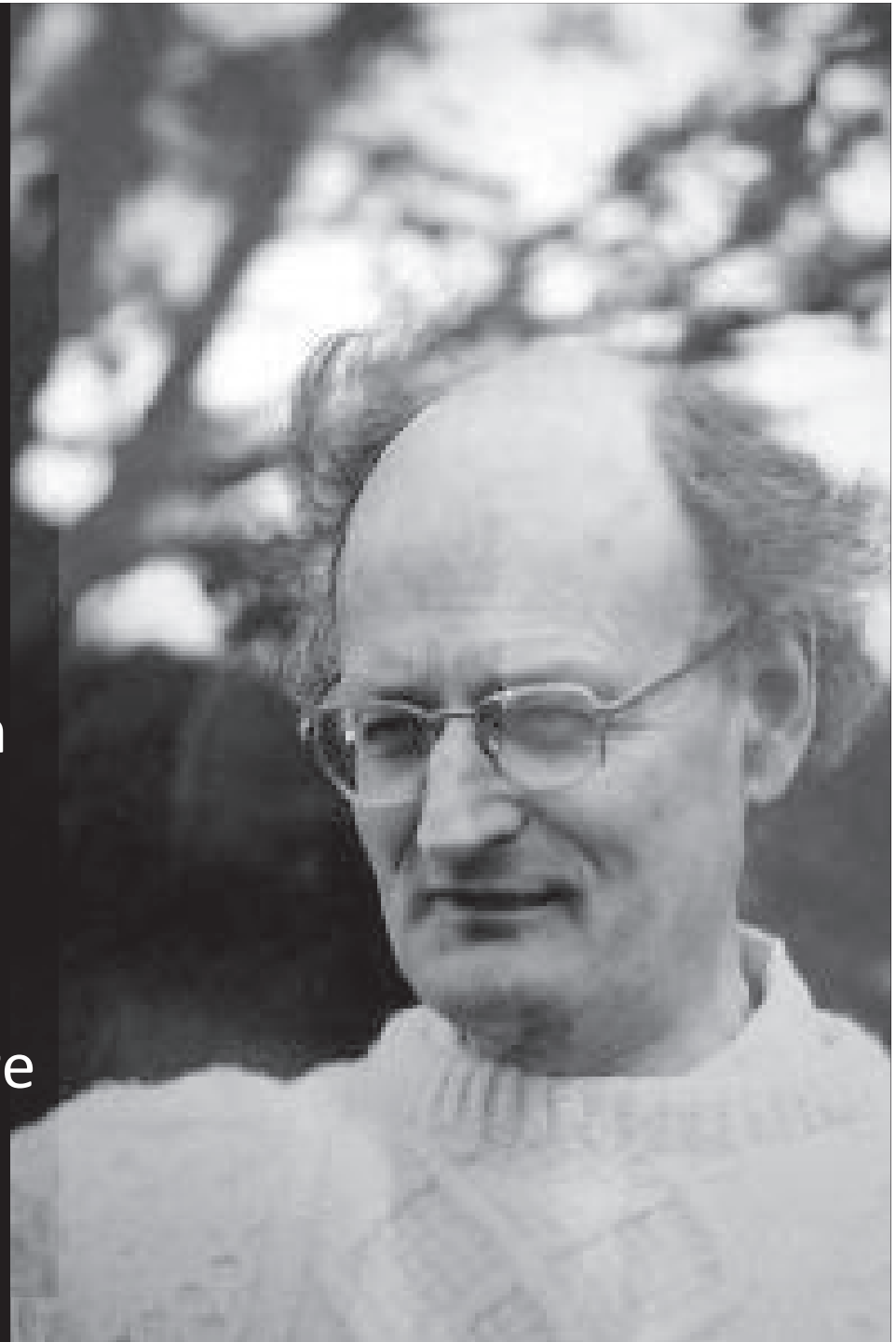
En egenskap är en dygd primärt eftersom det är bra *för* oss om människor i vår närhet har denna egenskap. Det att någonting är bra för oss representerar ett första ordningens värde.

Diskussion: Har Geach och Thomson rätt?

Om man hävdar att någonting är värdefullt, menar man då (eller förbinder man sig till) att det är bra eller dåligt *som en sak, för* någonting, och så vidare? Kan ingenting bara vara bra för sin egen skull? Har ni en intuition om att ni förstår vad det innebär?

Kom ihåg Hare!

Hare ansåg att om man granskar de formella aspekterna av vårt moraliska språk, så kommer den rationella personen ledas till att acceptera preferensutilitarismen. Geach verkar mena att om man granskar de formella aspekterna av vårt moraliska språk, så kommer man snarare ledas till att acceptera någon sorts Aristotelianism.

Zimmermans svar 1:

Att vara intrinsikalt (finalt) värdefull är att vara värdefull på ett speciellt vis. Det är med andra ord ett attributivt värdebegrepp, vilket dessutom avslöjas genom Geachs test:

x är en intrinsikalt (finalt) god klänning

x är en klänning

x är intrinsikalt (finalt) god

Zimmermans svar 1:

Att vara intrinsikalt (finalt) värdefull är att vara värdefull på ett speciellt vis. Det är med andra ord ett attributivt värdebegrepp, vilket dessutom avslöjas genom Geachs test:

x är en intrinsikalt god klänning

x är ett museiföremål

x är ett intrinsikalt gott museiföremål

Zimmermans svar 2:

Zimmerman menar att när något är intrinsiskt värdefullt så finns det *moraliska skäl* att förhålla sig till det på olika sätt för dess egen skull. När något objekt är intrinsiskt värdefullt så är det alltså inte gott *simpliciter*, utan kan till och med sägas vara gott *på ett etiskt vis*.

Det finns kanske något konstigt med att insistera att den moraliska personen måste förhålla sig på olika sätt inför alla saker som har finalt värde. Är inte det en öppen fråga?

Attributivismens Problem

Vi tycks ofta värdera väldigt abstrakta saker, varav vissa inte kan relateras till några sorter på det sätt som åtminstone Geach tänker sig.

Geach löser problemet genom att säga att värden måste relateras till sorter som inte är för deskriptivt tomma. Sakförhållanden *kan* helt enkelt inte vara värdefulla.

Attributivismens Problem 2

Jag kan medge att ett objekt är bra *som giljotin*, men ändå hävda att objektet som sådant är dåligt. Vad menar jag då, enligt Geach och Thomson?

Alt. 1: Den är dålig relativt en annan sort

Alt. 2: Den är dålig för vissa syften

Alt. 3: Den är dålig för människor

Alt. 4: Jag är förvirrad

Pluralism?

Det finns begrepp som tycks medge både en attributiv och predikativ användning. "Känd" är möjligen ett exempel. Varför skulle det inte kunna vara likadant med värdebegrepp?

Det verkar förvisso konstigt att säga att en bok kan vara bra, men inte bra *som en bok*, bra *att läsa*, eller bra *för någon*. Men är det inte fullt förståeligt när det gäller andra saker, som *kunskap*?

Geach:

“How can we be asked to take for granted from the outset that a peculiarly philosophical use of words means anything at all?” (p., 67).

Thomson:

"Nevertheless, it is right to say that 'good' has a predicative use; but to find it, you have to look in books that say 'Philosophy' on the cover" (p., 94)

“God saw all that he had made, and it was very good. And there was evening, and there was morning—the sixth day” (Genesis, 1:31).

Men Geachs test då?

- . x är en god tennisspelare
- . x är en tennisspelare
- . x är god

- . x är en dålig lokförare
- . x är en pappa
- . x är en dålig pappa

Diskussion: Anta att vi är pluralister och medger både attributiva och predikativa användningar. Vad skulle vi då säga om den här typen av resonemang?

Geach förklarar konstigheten som uppstår i testet med hänvisning till att den grammatiskt predikativa användningen av värdetermer är oklar. För att förstå det måste vi anta att värdet relateras till någon sort.

Pluralisten skulle kanske medge konstigheten, men hävda att den också kan bero på andra orsaker, förslagsvis att vi inte kan dra slutsatser om ett objekts predikativa värde på basis av dess attributiva värde (eller tvärtom). Inte heller kan vi alltid dra slutsatser om ett objekts attributiva värde i ett fall till dess attributiva värde i ett annat.

Denna föreläsning har jag gått igenom Geachs och Thomsons argument som utmanar finala världens semantiska och begreppsliga legitimitet.

Geachs och Thomsons argument är inte alltid övertygande. De lyckas inte utesluta att det finns predikativa användningar av värdebegrepp såväl som attributiva.

Även om man sympatiserar med Geachs och Thomsons argument, så är det inte alls säkert att finala värden kräver predikativa användningar av värdebegrepp.

Vi har också sett att om man vill förstå allt värde i attributiva termer, så kommer man vara frestad att förneka att saker och ting som sakförhållanden kan vara värdefulla. Att säga att någonting är bra *som sakförhållande* är helt enkelt för konstigt.

På så vis blir frågan om vad som i princip *kan* vara värdebärare återigen relevant för vår förståelse av värde.

Pluralistens Bärda

Om vi väljer att vara pluralister så har vi fler begrepp att analysera. Orsi överväger i ett senare kapitel en FA-analys av *värde för*, men säger ingenting om hur *värde som* ska analyseras. Det här är lite märkligt.

Är just den typen av attributivt värde verkligen alltid deskriptiv? Finns det ingen genuint normativ användning av begreppet?

Är attributiva värdebegrepp *alltid* normativa? Anta att jag säger “x är en bra brödrost” och då endast menar:

. “I förhållande till andra brödrostar så är x snabb och energisnål.”

Anta att jag säger “x är en bra sax” och då endast menar:

. “I jämförelse med andra saxar så är x vass och ergonomisk.”

Har jag då verkligen fällt genuina *värdeomdömen*? Vad utmärker genuina värdeomdömen?